

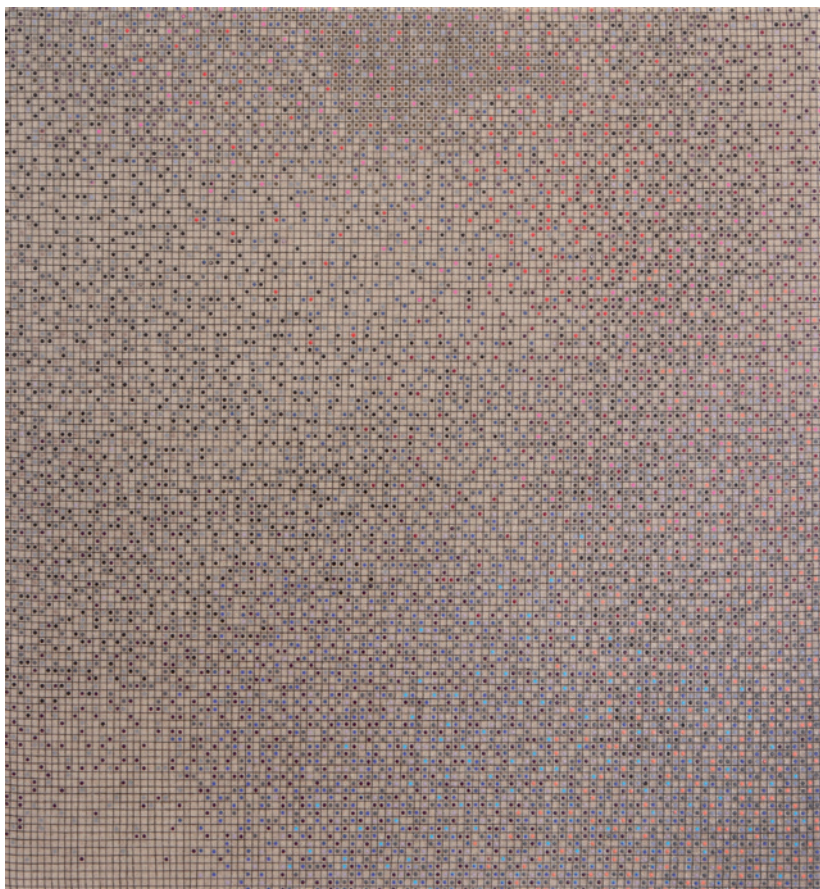
A prima vista

Jovánovics Tamás és Keserü Károly – zen(e)

Várfok Galéria, Budapest
2014. április 18 – május 31.

KESERÜ KÁROLY és JOVÁNOVICS TAMÁS művészete első pillantásra egymás analógiájának tűnhet, különösen, ha közös kiállításon szerepelnek. Pontok, vonalak és metszéspontok, színek és felületek. Persze nem összetéveszthetőek: egymással szembeállítva, különbözőségeikből mutathatóak ki igazán sajátosságaik.

Keserü raszteres variáció állnak szemben Jovánovics felületnek feszülő sávjaival. Jovánovics Tamás képeit szemlélve két dolog tűnhet fel: a képek relatíve kis mérete és a teljes felületet kitöltő sávok. Az egyes sávok színei önmagukban nem bírnak jelentőséggel, hasonlóan maguk a sávok sem. Csak a szomszédos szín és vonal, de legfőképpen a hordozó viszonylatában válnak értelmezhetővé – már ha beszélhetünk ehhez hasonló képek esetében jelentésről, mely az értelmezés tárgyát képezheti.

KESERÜ KÁROLY
Cím nélkül (27/05),
2005, akril, cérna,
lenvászon, 66×61 cm
© Fotó: Rosta József

A képen belüli elemek viszonya egyszerre törekszik az egyensúlyra és tagadja azt. A vonalak rendszere és színei kiszámítható módon követik egymást – egy adott, könnyen átlátható mintázat ismétli önmagát. Jovánovics képein, mondhatni, konvencionálisakat hoz létre. Redundáns szerkezeteket, melyek egy előre meghatározott sablont követve lefedik az egész hordozófelületet. Lefedik és kitöltik. Az így létrehozott vonalhálózat egyfajta képi grammatikát feltételez, melynek szabályai hamar felismerhetőek – azaz a befogadó részéről is valószínűsíthetőek. Ezért az egyes vonalak nem csak Jovánovics képi hálójának különálló elemeit jelentik, hanem ezeken keresztül a művész egy szerves kontextuális kapcsolatot rendez be. Ebből az következik, hogy a néző ezt a hálózatot vagy rendszert a legegyszerűbb módon fogja érzékelni és szemlélni: az ismétlődő minta felismerése után nem fogja újra és újra végigkövetni a vonalak hálózatát. Az egyes elemek közötti viszonyrendszer érvényesülését feltételezve és kivetítve szemléli tovább a képet. A következetességéből fakadóan képes lesz továbbfűzni a Jovánovics által kialakított ritmust és harmóniát.

Ezen a ponton, a harmónia megteremtésével jutunk el annak tagadásához. A jelek értelmezhetőségét kontextusuk teremti meg, ehhez pedig hozzátartozik az alap és a hordozófelület is. Alap alatt jelen esetben annak színét értem, mely a sávrendszernek szolgál háttérként. Alakító erővel a hordozó bír, méghozzá szűkös és kis méreteivel. Ez leginkább oszlopszerű, álló téglalap formátumú képein, illetve azokon érzékelhető, melyeket a hordozó szegélyére nem párhuzamos vonalakkal töltött ki. Jovánovics vonalainak nincsenek kezdő- és végpontjaik. Valahonnan a kereten kívülről érkeznek és azt meghaladva futnak tovább. A vonalak végtelensége és az önismétlődő mintázatok behatárolatlansága feszül neki a hordozó limitált dimenzióinak. Az így kialakított kontraszt felborítja a képen belüli harmóniát, ami saját eszközeivel vetíti ki magát a képen kívülre is. Jovánovics *Jó napot Monet* úr képén annak vonalrendszerét megbillentve élezi ki ezt a hatást, *Wild is the wind* című képén pedig a vonalak erős horizontalitását szorítja be a keskeny, álló téglalap oldalai közé. Teret hoz létre, de nem a képeken, hanem a képeken keresztül. Ezzel szemben Keserü Károly festményei zártak.

A kép az ő esetében is az egyes elemek közötti interakcióban formálódik, de az így kialakított kontextus egy önmagát meg- és behatároló képi egységet hoz létre. Jovánovics nyílt, a befogadó tekintetében is formálódó képeivel szemben Keserü kész egységet mutat fel. A vonalakkal szemben itt a pontoké a fő szerep, amelyek a rigorózus, rasztereket képző háló határvonalain belül helyezkednek el. Keserü is

JOVÁNOVICS TAMÁS és KESERÜ KÁROLY
Zen(e), kiállítási enteriőr, Várfok Galéria, 2014 © Fotók: Rosta József

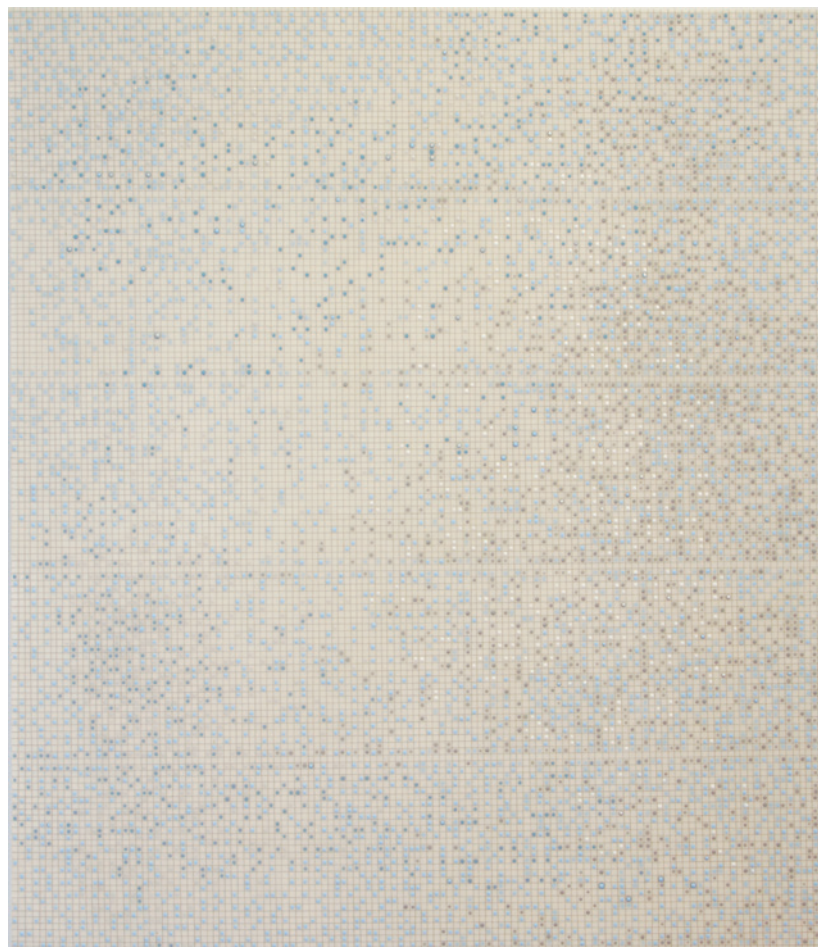
játszik a terekkel, de azt a képbe horgonyozva teszi, és optikailag, illetve a pontok alkotta formációkon keresztül nyitja meg.

A vonalak alkotta hálórendszer szerepe kettős: egyrészt szó szerint leköti Keserü képét és megtartja a kép határai között; másrészt maga is keretet jelent, és hasonló szerepet tölt be, mint Jovánovics esetében a hordozó fizikai tulajdonságai. Ütközési felületként van jelen a pontthalmazok számára, melynek kiszámított rendjével szemben, attól megkülönböztetve tud igazán érvényesülni. Ez a háló mintegy értelmezési halmazt, egy lehetőségmezőt biztosít számunkra, és akkor is jelen van, mikor vizuálisan csak hiányának jelein keresztül fedezhetjük fel. Nem-jelenlétében még inkább prezens, hiszen a pontok ebben az esetben is úgy tűnik, hogy alkalmazkodnak a négyzetrács kényszerítő pedantériájához. A négyzetháló tehát kijelöl egy mozgásteret – azt a helyet, ahol a kép megtörténhet.

A pontok elhelyezkedése egészen véletlenszerűen hat, asszociációk egész garmadájának teret engedve. Természetesen minden egyes pont helyzete előre kiszámított és precízen kikalkulált. Keserü a pontok színeivel kialakít egy előtte-mögötte hatást, megnyitva ezzel egy optikai teret a kép belseje felé. A pontok intenzitása és színértékei eközben nyomtatékkal is bírnak: az alap színéhez közelebbi tónusúak halványabbnak hatnak az alaptól erősebben elütő színű pontokhoz képest. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a színskálán az alap színe jelenti az origót, és az ettől a mélyebb tónusok felé való elmozdulás térbeli minőségeknek feleltethetőek meg. Ami sötétebb, az hozzám, a nézőhöz és a képfelülethez közelebbi. Ennek felismerése azonban egyből visszarántja Keserü képeit a második dimenzióba és megtartja azt a síkban. Ennek reflektálása azért fontos, mert a művész a felvitt festékpöttyök között ezzel felállít egy hierarchiát is: több esetben az egyik pont egy másikra van ráhelyezve – egyazon pontot kettő foglal el. Képzavarral élve: a kép egy topográfiai pontjában két pont egyszerre van jelen. Keserü pöttye tehát helymegjelölés egy nem valós térben – a kép egészének szempontjából nemcsak egy pont, hanem egy pillanat megjelölése is. A kezdőponté és a kezdőpillanaté: az egy pontban megtörténő minden képi minőség összessége által a pontok szuperpozíciókká válnak. A festő nem jelöl ki olvasási irányt és kiindulópontot sem képei értelmezéséhez: ez ott kezdődik, ahol megkezdjük a jelek egymásra vonatkoztatását, a kép olvasását.

Jovánovics ismétlődő és könnyen felismerhető mintáival szemben Keserü csak az értelmezési tartományt adja meg. Célja nem konkrét formák kialakítása, hanem az előre meghatározott

KESERÜ KÁROLY
Cím nélkül
(1404072) – 20. század
sorozat: Agnes Martin,
2014, akril, céna,
fatábla, 70 × 60 cm
© Fotó: Rosta József

rendszeren belül minden felhasználható változóval a lehető legtöbb permutáció létrehozása. Keserü képei ugyan optikailag zártak, de a jeleken keresztül nyitnak a néző felé. A cél a kommunikáció megteremtése: két jel, az egyes jelek és a néző, illetve a jelek halmaza és a befogadó között. A nyers vizuális impulzus jelentőségteljes jelekké való formálása, megtalálva a rendezetlenségi maximum és a rendezettségi minimum egyensúlyát (Umberto Eco).

JOVÁNOVICS TAMÁS
'Looking through the
window or looking at
the window?', 2012,
ceruza, MDF lap,
fixált és lakkozott,
110 × 110 cm
© Fotó: Rosta József

